

פרק 500	מס' הוראה 538	שם ההוראה בטיחות אש במחנות יער של תנועות הנוער	תחולה יוני 2011	עדכון טייטא	דף מס' מתוך 6	1
------------	------------------	--	--------------------	----------------	------------------	---

מניעת שריפות במחנה והתפשטות

1. כללי

א. מחנות היער הזמניים של תנועות הנוער במדינת ישראל שונים זה מזה ובעלי מאפיינים דומים ושונים. מטרת הנוהל היא לקבוע אמות מידה וקריטריונים להיערכות הבטיחות אש ועל מנת למנוע פגיעה בנפש וברכוש במחנות.

ב. מחנה יער זמני - כל מחנה שאינו נמצא במתקן קבע.

מחנות יער במתקני קבע

ג. מחנות יער במתקני קבע (המתקן בנס הרים, המתקן ביער לביא וכדומה) הם בעלי תשתיות קבועות ויש בהם פעילות לאורך כל השנה. מתקנים אלו שונים במבנה שלהם ממחנות יער אחרים.

ד. **מחנה במתקן קבע** מחויב ברישוי עסק כדין וכולל בתוכו אישורים של בריאות, בטיחות אש וכו'. מחנות קבע אלו מפוקחים על ידי שירותי הכבאות לאורך כל השנה ומוחזקים על ידי הגוף האחראי (כמו קק"ל) ומחויבים בעמידה בתנאי בטיחות אש. מחנות אלו צריכים להחזיק תכנית בטיחות אש שאושרה על ידי רשות הכבאות האזורית כחלק מרישוי העסק למקום.

ה. **הוראה זו אינה מתייחסת למחנות יער שהם במתקני קבע** ושיש להם רישוי עסק והם עומדים בדרישות הבטיחות אש של רשויות הכיבוי האזוריות.

ו. ההנחיות הכתובות בהוראה זו, נכתבו בשיתוף עם משרד החינוך, תנועות הנוער ונציבות הכבאות וההצלה. נוהל זה יהווה בסיס לשיתוף פעולה בין שירותי הכבאות לגורמי משרד החינוך ותנועות הנוער שמבצעים פעילות במחנות יער.

ז. ההנחיות בהוראה תשמשנה גם מחנות שאינם ממוקמים ביער אלא נמצאים בשטח פתוח.

ח. מסמך זה מהווה בסיס מקצועי משותף בין הנהלת המחנה לבין רשות הכיבוי האזורית.

2. תכנית בטיחות אש למחנה

א. את תכנית בטיחות האש יכין רכז הבטיחות של המחנה.

ב. לכל מחנה תוכן תכנית בטיחות אש מלאה. גם במתקן קבע כמו המתקן ביער לביא או במתקן בנס הרים וכדומה, תוכן תכנית בטיחות אש על ידי רכז הבטיחות של המחנה.

ג. התכנית תבנה בהתאם לדרישות המפקח על הכבאות האזורי. התכנית תכלול בין השאר את אלו: מפה כללית של המחנה, סימון נתיבי מילוט, נקודות עמדות כיבוי, דרכי גישה, שטחי פינוי, פירוט צוותי כוננות, נקודות חיבור למיכלי חירום, הנחיות בטיחות אש במחנה, נקודות הדלקת אש במידת הצורך (מדורות), מספרי טלפון חשובים, מקרים ותגובות, תרגול המחנה כולו.

3. רכז בטיחות במחנה

א. רכז הבטיחות של המחנה, יכתוב את תכנית הבטיחות ויהיה אחראי על בטיחות האש ומניעת שרפות במחנה.

ב. רכז הבטיחות של המחנה יודא כי קיימת רשימה מעודכנת של החניכים השוהים בשטח המחנה אצל מפקד המחנה.

פרק 500	מס' הוראה 538	שם ההוראה בטיחות אש במחנות יער של תנועות הנוער	תחולה יוני 2011	עדכון טיוטא	דף מס' מתוך 6 2
-------------------	-------------------------	--	--------------------	----------------	-----------------------

ג. במסגרת הכשרתו לקראת הקיץ, יעבור רכז הבטיחות יומיים הכשרה. יום אחד מתוכם יוקדש במלואו לבטיחות אש במחנה. ההכשרה תכלול: הרצאת של נציבות הכבאות, לימוד נוהל בטיחות במחנה, הכנת תכנית בטיחות אש במחנה, ניתוח אירועים, דגשים לתרגול ואימון פינני בשטח.

ד. התכנים וההדרכה של יום בטיחות אש יבוצעו בשיתוף בית הספר הארצי לכבאות והצלה. בתום ההשתלמות תינתן תעודה למשתתפים.

4. צוות כוננות לכיבוי אש

א. יש למנות כיתת כוננות לכיבוי אש מקרב המדריכים וסגל המחנה שתפקידן לכבות את האש במקרה של דלקה ולנהל את הפינוי לשטח הכינוס אם יידרש. המפתח למספר כיתות הכוננות יהיה על כל 200 חניכים או חלק מזה, צוות כיבוי המונה 5 מדריכים. עד 200 חניכים תהיה כיתה אחת לפחות.

ב. כיתות אלו יעברו הדרכה בידי רכז הבטיחות של המחנה. לכיתות הכוננות יהיה ערכת ציוד אישי הכוללת אמצעים להגנה על דרכי הנשימה (נישמיים), משקפי עשן, אפודות זוהרות "כיתת כוננות".

ג. **תרגיל פינוי המחנה** - במהלך היממה הראשונה במחנה, יתורגל המחנה בפינוי בעקבות שרפה. את התרגול ינהל מנהל המחנה ורכז הבטיחות. התרגול יכלול את אלו: הגעה לנקודת כינוס קבוצתית, איתור כלל החניכים על ידי המדריך, יציאת הקבוצה בציר הקבוע מחוץ למחנה לנקודת כינוס, מיקום בנקודת כינוס מים ורפואה (חובש או מע"ר).

במסגרת התרגיל ובאחריות כל מדריך לבדוק את נוכחות החניכים שבאחריותו לפי רשימה מעודכנת.

5. טיפול בשטח המחנה

א. שטח המחנה יהיה נקי מצמחייה ככל שניתן. יש לגזום ענפים שגובהם עד 3 מ' מהקרע.

ב. יש לנקש את העשבייה בכל שטח המחנה. יש לתת את הדגש באזור המטבחים ובאזור הגנראטור.

ג. ככל שניתן, מסביב לגדר המחנה, מחוצה לה, יהיה פס בטיחות אש ברוחב של 20 מ' לפחות נקי מצמחיה, נושא זה יתואם עם קק"ל. במידה ואין פס אש, ייקבעו חלופות אחרות מתאימות, בתיאום עם שירותי הכבאות כמו דרכי מילוט מהירות, תרגול המחנה לפינוי מהיר וכדומה.

ד. יש לקבוע דרך מילוט מהיער שתוביל לשטח כינוס פתוח או למקום אחר שנקבע מראש. לשטח זה יגיעו כל החניכים בעת אירוע חירום. דרך המילוט תסומן על גבי מפה.

ה. יש לקבוע דרך כניסה ויציאה נוספת למחנה לשעת חירום, אשר תשמש לתנועת רכבי כיבוי והצלה. הדרך תהיה כבושה ורוחבה יהיה 4 מ' לפחות, כאשר דרך הכניסה לרכב הכיבוי הינה דרך ללא מוצא יש להכשיר רחבה עם רדיוס סיבובי של 12 מטרים לרכב כיבוי, כל זאת בתיאום עם קק"ל או הבעלות על היער.

6. מספרי טלפון לחירום

במטה המחנה ובלוח המודעות יירשמו מספרי טלפונים לשעת חירום כולל מספרה של תחנת הכיבוי הקרובה.

פרק 500	מס' הוראה 538	שם ההוראה בטיחות אש במחנות יער של תנועות הנוער	תחולה יוני 2011	עדכון טיוטא	דף מס' מתוך 6	3
------------	------------------	--	--------------------	----------------	------------------	---

7. עמדות כיבוי

- א. במחנה שבו פחות מ- 200 חניכים יימצאו שתי עמדות כיבוי לפחות. במחנה שבו מעל ל- 200 חניכים יימצאו ארבע עמדות כיבוי לפחות, כאשר כנגד כל 200 חניכים נוספים תימצא עמדת כיבוי נוספת.
- ב. עמדות הכיבוי ימוקמו במקומות האלה: במגורי החניכים, במתחם הבישול, באזור מחסני הציוד ובאזור הגנראטורים.
- ג. כל עמדת כיבוי תכיל את האמצעים האלה לפחות: 3 צינורות של 1 צול, מטף 6 ק"ג, מחבט וחבית המלאה עד למחציתה בשקי יוטה טובלים במים.

8. ארגון חומרי בנייה מחנאיים

- א. חומרי בנייה למחנה כמו: סנאדות, חבלים, כלי עבודה, שקים ויריעות בד, הם בעלי סיכון רב ויש בהם מטען אש גבוהה. יש לתכנן היטב את מיקום חומרי הבנייה בכל שלבי המחנה, הפריקה, האחסנה, העבודה, הפירוק והעמסה.
- ב. לאורך שלבי ההקמה והבנייה יש להקפיד על אמצעי-כיבוי הנמצאים בהישג יד ובקרבת מקום.

9. גז וחומרים מסוכנים

- א. מכלי גז, כולל הצנרת, יהיו מוגנים באמצעות שקים מלאים בחול. שקי החול ימוקמו כך שיווצר חיץ בין מכלי הגז לבין המטבח.
- ב. אין להכניס לשטח המחנה בנזין על כל סוגיו מלבד ג'ריקן אחד שנפחו לא יעלה על 20 ליטר ואשר ייועד לתדלוק גנראטור החירום המשמש את המרפאה, את חדר האוכל ואת השירותים.
- ג. הדלק המותר לתדלוק ולשימוש לצרכים אחרים במחנה הוא סולר בלבד.

10. עמדת גנראטורים

- א. מתחת למיכלי הדלק של הגנראטורים תהיה בריכת איגום מרכזית לאיגום ואיסוף נוזלים, שמטרתה לקלוט את כל תכולת המכל במקרה שתתרחש דליפה. בריכה זו תהיה בתכולה של 110% לפחות מנפח מיכלי הדלק.
- ב. יש למנות אחראי להפעלת הגנראטורים ולשימוש בדלק במחנה. הלה יקפיד לסמן את הדלק בשילוט מאיר עיניים.

11. תאורת חירום

- א. תאורת חירום תתוכנן בסמוך לגנראטור, ליד מפסק החשמל המרכזי, בשטח השירותים, במרפאה, באזור המנהלות וחדר השליטה של מנהל המחנה ובאזור השער.

פרק 500	מס' הוראה 538	שם ההוראה בטיחות אש במחנות יער של תנועות הנוער	תחולה יוני 2011	עדכון טיוטא	דף מס' מתוך 6	4
------------	------------------	--	--------------------	----------------	------------------	---

ב. תאורת החירום לא תהיה מחוברת למערכת החשמל הרגילה, ותפעל רק לאחר שידלק גנראטור החירום שאליו תהיה מחוברת.

ג. במחנה יהיה גנראטור לשעת חירום. הגנראטור יופעל במקרה הצורך בהפעלה ידנית.

12. הדלקת לפידים סינים פירוטכניקה ונרות

א. במחנות נוער ביער אין להשתמש באמצעי פירוטכניקה.

ב. אין להדליק נרות באוהלים.

ג. הדלקת נרות בערבי שישי, בטקסים כמו למשל 'לפידים סיניים' (נרות המודלקים בתוך שקיות נייר הממולאות בחצאים בחול או אדמה) או בכל בפעילות אחרת תיעשה בהשגחת מדריך אחראי.

ד. בתום השימוש בלפידים סיניים יש להמתין לדעיכת הנר, לוודא שהוא כבוי לחלוטין ולאסוף את שקיות הנייר עם החול למקום המיועד לכך.

13. מיכלי מים לחירום לשימוש בשעת שריפה

א. בכל מחנה יהיה מאגר מים בקיבולת של 10,000 ליטר לפחות (שווה ערך לשלוש כבאיות). ביציאה ממאגר המים יוצב ברז כבוי (הידרנט) נפרד בקוטר 2 צול, שיהיה מחובר למשאבה שתספק לו לחץ של 400 ליטר לדקה ב- 5 אטמוספרות.

ב. כאשר לא מתקיים סעיף א' לעיל יש להציב כבאית ככול שיידרש ע"י רשות הכבאות.

14. ימי קיצון

א. "ימי קיצון" בהתאם להגדרת קק"ל, זהו מצב מזג אוויר שיש בו פוטנציאל גבוה לשריפה. מצב זה מחייב היערכות מקסימאלית, ערנות ומוכנות לכיבוי אש ולפינוי מהיר במחנה.

ב. בימים אלו נדרשת דריכות ותשומת לב לבטיחות אש, חל איסור על הדלקת אש בימים אלו וצוותי הכוננות אש צריכים לעבור תדרוך לתשומת לב יתרה.

ג. התרעה על "ימי קיצון" תועבר ב-SMS לרכזי מפעלים של תנועות נוער, מנהלי מחנות ומנהלי בטיחות במחנות שיסכמו את קבלת השירות מול חדר מצב טילים של משרד החינוך. עם קבלת ההודעה מחדר מצב על "יום קיצון", יתדרך מנהל המחנה את רכז הבטיחות וזה את צוותי בטיחות האש במחנה על הגברת כוננות ומוכנות.

15. מדורות

א. יש להימנע מהדלקת מדורות במחנה.

ב. הבערת האש תיעשה אך ורק במקום שיועד להבערת אש ואושר לכך על ידי רכז הבטיחות של המחנה. הפעילות תהיה תחת השגחתו הישירה של מדריך אחראי שמונה בידי מנהל המחנה למטרה זו.

ג. אם קיים בשטח המחנה מקום המיועד להבערת אש יש להשתמש בו.

פרק 500	מס' הוראה 538	שם ההוראה בטיחות אש במחנות יער של תנועות הנוער	תחולה יוני 2011	עדכון טיוטא	דף מס' מתוך 6	5
------------	------------------	--	--------------------	----------------	------------------	---

ד. המדורה תמוקם בקרחת יער, במרחק של 25 מ' לפחות מעשבייה, ממכלי דלק, ממכלי גז ומחומרים דליקים אחרים.

ה. בסמוך למדורה ובמרחק בטוח ממנה תוצב עמדת כיבוי.

ו. בסיום הבערת המדורה תכובה האש בהשגחתו הישירה של המדריך האחראי. הלה יודא כי האש כובתה לחלוטין.

ז. במקרה של דלקה יש להתרחק מיד מהאזור, ולהפעיל את שירותי הכבאות במיידע על ידי חיוג ל-102 ולהפעיל את כיתת הכוננות.

ח. החניכים וצוות המחנה יתודרכו עם הגעתם למחנה בנושאים הכלולים בהנחיה זו.

16. כתובות וסמלי אש יוצבו ויובערו בכפוף לכללים אלה:

א. הדלקת כתובות אש יבוצע בתיאום מול רשות הכיבוי האזורית ומול יערן קק"ל.

ב. לקראת הדלקת כתובות אש, יעביר רכז הבטיחות במחנה דיווח לתחנת הכיבוי האזורית על הדלקת כתובות וסמלי אש.

ג. הצבת כתובות וסמלי אש והבערתם ייעשו באישורו של רכז הבטיחות ובהשגחתו הישירה של מדריך אחראי שמונה בידי מנהל המחנה למטרה זו.

ד. כתובת האש תמוקם בקרחת יער, במרחק של 40 מ' לפחות מעשבייה, ממכלי דלק, ממכלי גז, מחומרים דליקים אחרים ומקהל הנאספים.

ה. בסמוך לכתובת האש ובמרחק בטוח ממנה תוצב עמדת כיבוי.

ו. בנוסף לעמדת הכיבוי יימצאו במקום חמישה דליי מים. הלפידים יכובו אך ורק באמצעות טבילתם בדליי המים הללו.

ז. בשטח שבו מתקיים מפקד האש יימצאו חובש ורכב פינוי.

ח. הדלקת כתובות במסגרת מפקד אש תיעשה אך ורק בשטח המיועד לכך.

ט. בהתאם לצורך, שטח הכתובות והסמלים יורטב במים לפני תחילת המפקד.

י. שטח הדלקת הכתובות יהיה מסומן ומחובלבל, ועל החניכים ייאסר להסתובב בשטח זה.

יא. הספגת כתובות האש תיעשה לפני הטקס, באמצעות סולר בלבד. בשום אופן אין להרטיב את הכתובות במהלך הטקס.

פרק 500	מס' הוראה 538	שם ההוראה בטיחות אש במחנות יער של תנועות הנוער	תחולה יוני 2011	עדכון טיוטא	דף מס' מתוך 6 6
-------------------	-------------------------	--	--------------------	-----------------------	------------------------------

יב. את הכתובות יעמידו חניכים ומדריכים החובשים כובעים ולבושים בלבוש ארוך. לאחר סיום העמדת הכתובות יוחלפו בגדים שנרטבו בסולר.

יג. בעת העמדת הכתובות יש לדאוג לעגינה נכונה באמצעות חוטי ברזל ויתדות ולסמנם בפסי בד לבנים ובולטים.

יד. הדלקת הכתובות תיעשה באמצעות לפיד שעווה או באמצעות מוט עץ שאורכו 1.5 מ' לפחות ובקצהו יוטה טבעית המלופפת באמצעות חוט ברזל וספוגה בסולר.

טו. אין להשתמש באומגות אש, בשערי אש ובמתקני אש אחרים למיניהם.

טז. אין להשתמש בלפיד הבנוי מקופסת שימורים.

יז. כיבוי כתובת האש או סמל האש ייעשה בהשגחתו הישירה של המדריך האחראי. הלה יודא כי האש קובתה לחלוטין.

יח. אין לכבות כתובות אש וסמלי אש בעת בערתם (למעט במצבי חירום). יש להמתין עד תום הבערה והתקררותם של שלדי הברזל ואז להתיז מים על השטח שמתחת לכתובות או הסמלים, לפרקם, להוציא את היתדות ואת חוטי ברזל הקשירה ולוודא שוב שהכיבוי מוחלט.

יט. לאחר פירוק הכתובות והסמלים יש להשאיר את השטח נקי ומסודר כראוי ולאחסן את הציוד במחסן סגור או במקום מוגן המיועד לכך.

17. פינת עישון במחנה

ככלל, חל איסור על עישון במחנה, יוגדרו פינות עישון בהם ניתן לעשן. פינות אלו יסוכמו על ידי רכז הבטיחות של המחנה.

ועדת ערער לסידורי בטיחות אש במחנות יער

18. בנציבות כיבוי והצלה פועלת ועדה משותפת ברשותו של סגן מפקח כבאות ראשי, שותפים לוועדה: נציגים של מפקדי תחנות כיבוי והצלה, גורמי מטה של הנציבות, נציגי משרד החינוך ונציג מועצת תנועות הנוער.

19. בהתאם להנחיות דיני הכבאות, ניתן להעלות בקשות לסגן מפקח כבאות ראשי באותם נושאים שיש לגביהם אי הסכמות ולקבל חוות דעת סופית באותם סוגיות. תנועת נוער שרוצה לערער על דרישות הכבאות שהונחתה לבצע, רשאית לפנות בכתב לוועדת הערער ולהעלות את הערעור שלה לדרישות אלו.

20. המלצות הועדה יועברו להחלטת נציב כבאות והצלה.